

JAUNŲJŲ FILOLOGŲ KONKURSAS
VILKAVIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖ
KYBARTŲ KRISTIJONO DONELAIČIO GIMNAZIJA

PUBLICISTIKOS IR ESĖ SEKCIJA

Raudona, geltona, žalia. Kas toliau?

Deivydas Stankevičius
IV gimnazijos klasė
Konsultavusi mokytoja

Nijolė Černauskienė

2021 m.

Prieina Jonelis-kvailelis miške du takelio išsišakojimus: pasirinksi kairę – gera lemtis, pasirinksi dešinę – laukia pražūtis...

<...> ir, stropiai besiirdamas pro apipuvusias, aprūdijusias *kvailelių* valdomas mašinas, paskui save palikdamas nemenką CO2 dujų gniutulą (tikėkimės, kad garbiajam vairuotojui šie simboliai nėra visiškai išdilę iš atminties) bei toliau leisdamas joms it nešukuotiems laumės plaukams padrika juosta tįsti iš tik *truputėlių* gergždžiančio duslintuvo, padangomis asfaltui kančių puotą vėl rengia kitas mūsų pasakos personažas. Šelmis toks. Nors negali sakyti, kad jo jaunoje krūtinėje karaliauja nepasitikėjimo savimi ar – apsaugok, Aukščiausiasis – baimės jausmas. Švelniai delnu tapšnojant *bemso* vairą, akiniams nuo saulės net ir apniukusiomis apypietėmis apsigyvenus ant surauktos nosies, o pro langą iškišta ranka apglėbus dureles, galima nesunkiai suvokti, jog šis odinio sosto karalius siekia tik vieno paprasto dalyko – būti geriausias. Greičiausias. Galingiausias. *Pačiu pačiausiu pačiausių tarpe* norintis tapti. Ir, beje, vargu ar sumeluotume sakydami, jog mūsų išpūdis yra teisingas. Judrių jaunuolių širdis ir variklius traukia nepamatuojamos galimybės, rizika. Jų uoslę maloniai dirgina svylančių padangų kvapas, smagiai nuteikia pasipilančios žiezirbos (ne iš akių, žinoma, o padrėskus duslintuvu asfaltą). Kartais *lygesni už lygius* nedėkingą bendruomenę netgi apdovanoja skurdžiame dirvone išraustomis *grafitti* saulutėmis (gyvenimiška dailės pamoka, argi ne?). Gudročiai (man patiktų vadinti *smegenočiai*) visas kelyje pasitaikančias kliūtis įveikia pasikviesdami arklio jėgas. Neabejotinai miklumai bei noras būti priekyje savaime nėra smerktinas dalykas. Net sveikatai nepavojingo spyrio žymės palikimas konkurentų sėdmenyse gali susilaukti technikai neabejingų žmonių simpatijų. Tačiau gyvenimas moko, jog normos ribas peržengianti agresija gerokai ilgiau egzistuos kaip idėja, o ne iš jos kylanti veiksmų seka. Nervingus bei didybės manijos protrūkius eismo ruože galima suprasti bei pateisinti viena slidžia sąvoka – „jaunimas“, tiesa? Tačiau pernelyg įsismaginę nepamirškime Jonelių-kvailelių – aplenktų dulkes ryjančių nelaimėlių. Kelyje ir gyvenime. Tokio nuolankiai paklūstančio eismo dalyvio mintis apie ką tik matytas varžybas prislopina vis labiau užvaldantis vidinis *stabdis*, į sąmonę besistengiantis įpiršti *kitokio plauko* mąstyseną – šiek tiek lietuviškai naivaus vairuotojo, kuriam net šviesoforų akučių mirksėjimas nė akimirksniui neleidžia pamiršti, kad valdai viso labo primityvoką *golfa*, o kelionės tikslas – *Maximos* automobilių aikštelė. Ir raktelio pasukimas dešinėn – jau didis menas... Ar apie save aš čia? Korektiškai patylėsiu.

Padvejojęs pasirenka Jonelis gūdesnį kelelį, mažiau išmindžiotą, apgaubtą medžių arka...

Šiek tiek pramušgalvišką, netgi karštakošišką jaunimą, savo tulžies nevengiantį išlieti ir automobilio salone, mėgstu vadinti *prancūziukais* (galbūt atpažįstate šiuos Prancūzijos valstybės gaminius kaip *Citroen* bei *Renault* automobilių veidus), arba mažaisiais militaristais. Priežastis dar senovėje. Kąkada Napoleono dvasia tebegyvenantys prancūzai vadovavosi puolimo doktrina ir šventai tikėjo, jog jų tautai lemta būti atakuojančia, bet nieku gyvu besiginančia (pasyvia) jėga. Puikybė visgi trukdė į sankiulotų¹ palikuonių duris laiku prisibelsti progresui. Toks galbūt neapskaičiuotas pasitikėjimas savimi lėmė, jog Didžiojo karo pradžioje tūkstančiai paprasčiausiai ant arklių raitų prancūzų šuoliavo tiesiai vokiečių kulkosvaidžių link. Rezultatas, deja, akiai buvo ne mažiau nepriimtinas nei *Peugeot* susidūrimas su šalimais stūksančiu medžiu. Tik tokios šiurkščios aktualijos išbudino akiai dėl savęs galvą pametusią tautą. Nelaimei, narcizai gali augti ir toliau – kaip individualistai. Pro neapskaičiuojamais greičiais lekiančių automobilių langus skleidžiasi ne vienas geltonas, dar iki galo nesubrendęs žiedas. Žiedas, kuris galvoja, jog stiebdamasis aukštyn ir kitiems neleidamas sugerti saulės energijos, bus pranašesnis. Tačiau net Justino Marcinkevičiaus „Grybų karą“ gražuolę ir išpuikėlę paliepę vaikai be gailesčio paspyrė...

Eina Jonelis smėlėtu takeliu, šmėklų ir pabaisų gąsdinamas, laumių gundomas, nežinomybės bauginamas...

Prasklaidykime dūmus, nušluokime asfalto trupinius ir grįžkime atgal. Prie beviltiškai atsiliekančių nelaimėlių, galimai negebančių nulaikyti tiek automobilio, tiek gyvenimo vairo, per ataušusias *kietesniųjų* valdomų mašinų padangų žymes besivelkančius tik iš paskos. Paprastučiuose jų veiduose pralaimėtojo kančias sunkiai beįžvelgsi. Tik ramybę. Santūrų mėgavimąsi gyvenimu. Nors gyvenimas šiuos vargdienius vengia lepinti. Negana to, jog tenka atlaikyti *pranašesniųjų* skleidžiamų žiežirbų uraganą, tos pačios akys turi sekti situaciją ir kelyje. Tad grumtynės su dugnan nusitempti grasinančiomis srovėmis šiems narsuoliams yra kilni kasdienybė. O aplink zujantys piratai panašu tik ir linksta gurkšnio sūraus vandenyno vandens (vadinčiau tai minėtų vargdienių jaudulio prakaitu) link. Nors, kita vertus, šiuolaikiniam pramogų pasauliui pavyko sukurti romantizuotą piratų

¹ (pranc. sans-culottes – be trumpų kelnų), Prancūzijos revoliucijos laikotarpiu revoliucingai nusiteikusi Paryžiaus varguomenė.

įvaizdį. Neprieštaraučiau, jei kuriam nors kūrybiškam vyrui mintyse gimtų genialus ramaus, tačiau nenuobodaus protagonisto portretas. Paprasto vairuotojo ir jo asmenybės. Tikro, sunokusio žmogaus.

Tai kurgi keliauja šie paprastučiai, bet tokie mielai natūralūs žmogeliai? Vienus keliauti motyvuoja siektinas tikslas. Netgi nusipirkti pieno pakelį gali būti visai pateisinama priežastis. Kiti mėgaujasi vairavimo procesu, kelyje įvykstančiais netikėtumais. Tačiau, tiesą pasakius, sėdėdamas prie vairo rinkčiausi apsieiti be didesnių nuotykių. Visai be nuotykių. Įsivaizduojamai esu tik aš, pakaitomis pedalus spaudžiančios abi pėdos ir priekyje kelio vingis. Nepamirštant veidrodėlių. Nepamirštant posūkių signalo. Nepamirštant... kelio ženklų. Ir, lėtai riedant siauromis gatvelėmis bei šaudant žvilgsniais į ornamentuotus stulpus, viduje dramatiškai apie savo egzistenciją pranešančios, už Kūrybą bei Netikėtumus atsakingos smegenų pusės. Romantiška, tiesa?

--

STOP. Prieš akis išdygsta vienas užtvaras – toks įkyriai pažįstamas kampuotas siaubūnas, pertekęs raudoniū. Užsisvajojęs stabteliu negreitai, o ne pirmą jaunystę išgyvenantis automobilis vėl primena turintis jautrumo ir „atsidėkoja“ šiurkštokai papurtydamas. Esu priverstas laukti. „Draudžiama važiuoti nesustojus prieš STOP liniją...“. Koks grandioziškas priminimas, kad net ir stropiai iriantis į priekį, stabtelėti yra būtina. Žmonėms taip pat neprošal pritaikyti keletą automobiliams skirtų taisyklių. Juk mūsiškiai (varomi kojomis jaunuoliai) taip pat nevengia giliai įspausti trečiojo pedalo ne tik *bemsuose*, bet ir gyvenimo kelionėje. Šiuo amžiaus tarpsniu išmėginti savo greitį bei dinamiškumą, o kartu ir palenktyniauti su kitais, atrodytų, ypač gundanti galimybė. Didžiosiose gyvenimo lenktynėse būtina lenkti, būtina nesustoti, būtina laužyti taisykles, rizikuoti, rodyti pranašumą (bent kai kuriems taip atrodo...). Tačiau be perstojo neprotingai vairuojamas automobilis dyla. Trinasi protektorius, atsiranda didesnė pavojaus tikimybė. Juk net lėtai važiuojantis *zaporožietis* aplenks avariją padariusį naujausios kartos ratuotą monstrą! Kuo ilgiau koja minsime akceleratorių, tuo kuro rodyklė sparčiau kryps į nenorimą pusę. Galbūt naujesnė ar pajėgesnė mašina (ir žmogus) kelionės tikslą pasieks greičiau, tačiau iškart teks dairytis degalinės, o ramiai atsilikdamas iš pažiūros prastesnis mūsų jau minėtas *mašiniukas*, besilaikydamas savo tempo, kirs tą pačią finišo liniją. Kodėl gi *STOP* neįkomponavus į eilinio žmogelio gyvenimą? Trumpai stabtelėti vaikantis savų tikslų, įvertinti supančią aplinką ir... paprasčiausiai pailsinti kojas. Didžiosios lenktynės dar tik prasideda!

<...> abejodamas savo sprendimu, Jonelis vis žvalgėsi per petį, dairėsi atgal, svarstė – grįžti ar eiti toliau?..

Sėdėdamas prie vairo *riestainio* suvokiau, jog snargliukas po mano nosimi nėra dar visiškai nudžiūvęs. Skverbdamasis per miesto gatves, supratau būsiąs apsirikęs ir pasukęs netinkama kryptimi. Puoliau ieškoti išganingo ženklo, galinčio padėti ištaisyti kritinę situaciją. Ir, šiek tiek leidęs prakaitui sudrėkinti mano prie sosto priremtą nugarą, aptikau susikūpinusią APSISUKIMAS rodyklėlę. Su palengvėjimu šįkart automobilį apsukau neklysdamas. Alyva nemaitinami padarai (vėlgi žmonės) dažnai užmiršta, jog ši privilegija galioja ir jiems. Pasiklydę gyvenime, nelaimėliai kelyje blaškosi, kartais užkerta eismą ir aplinkiniams keliautojams. Gal panikos apimti ir nepastebi visai šalimais esančio apsisukimą leidžiančio ženklo. Kiekvienas asmuo žavus tuo, kad turi dar vieną neeilinę privilegiją – klysti. Jei pasirinkta kelio atkarpa atrodo nepatraukli, stačiokiškai pagal minią vilktis nebūtina. Nors išėjimas iš komforto zonos yra gyvybiškai svarbus, neverta savęs varginti kelione ne sava vaga. Leisk trumpam blykstelėti posūkio signalui (įspėk kitus keliautojus apie savo besikeičiančią kryptį), nekliudyk gretimiems vairuotojams, ir užtikrintai grįžk į vietą, iš kurios pradėjai judėti. Likimas būna gailėstingas tiems, kurie kapstosi iš netenkinančios situacijos. Dairykis, ieškok, net leisk sau išsigąsti, tačiau nepasiduok panikai. Jei apdirbtas metalo gabalas turi teisę pakoreguoti savo kryptį bei apsisukti, tą patį be jokio susikrimitimo privalo daryti ir trinantysis sostą. Kelių ar persirikiavimo juostų gausa – stulbinanti. Tad laikinai pasiklysti – tikrai ne pražūtis.

Užlindęs už lapuočio Jonelis suprato, jog atsidūrė aklavietėje, ir susiėmęs galvą beviltiškai susmuko ant takelio...

Klysti ištis žmogiška. Tai vienas labiausiai žmonijai būdingų bruožų. Vienų nekaltų klaidelių kaina gali būti keletą minučių iš gėdos degantys skruostai, įsipjautas pirštas ar tėvams nepadoriai atrodantis pažymys, dėl rimtų suklydimų kenčia milijonai. Eismas, kad ir kaip pažiūrėsi, išmoko tolerancijos. Priimti savo ir kitų kluptelėjimus. Štai kad ir aš: suktelejęs į gyvenamąją zoną, apmaudžiai nepastebėjau AKLIGATVIO ženklo. Kelelio gale laukė netikėta „staigmenėlė“. Išlipęs iš savo mechanizmo ir pasakęs keletą necituotinių žodžių, apsigrėžiau ir pajudėjau pagrindinio kelio link. Ne paslaptis, jog daugelis su savo *akligatviais* taip paprastai nesusitvarko. Tam reikia ne vien šiokių tokių manevravimo įgūdžių. Labiausiai kišti koją (ar nuleisti padangą) gali vidiniai *gedimai*. Situacijos rimtumą ir reakciją į ją gana dažnai lemia ne situacija kelyje, o tai, ką randame po *kapotu*. Pasiklydusieji akligatvyje stabteli, deja, ilgiau nei to reikalauja nesklandumai. Prisimenant, jog mūsų

pasaulis – lenktynės, guvus jaunimėlis (Viešpatie, ne tik jaunuoliai!) vargu ar teiksis ilgam vėsinti variklį bei ieškos kito kelio, tačiau visgi norint tą padaryti, teks vėl neišvengiamai apsisukti ir grįžti atgal. Amžinai kylanti dilema – pripažinti klaidą, pasijuokti iš jos ar susmukti ant *kapoto* ir drėkinti jį ašaromis? Esu šalininkas nuomonės, kuri skatina susiimti, griebti save už *guolių* bei švilpaujant susukti vairą tinkama kryptim. Akligatvis taip pat turi savų privalumų. Jame visada gali planuoti savo naują, patobulintą maršrutą. Turi galimybę dar kartą grįžti paties pravažiuotomis vėžėmis. Trumpas, nors gal ir staigus stabtelėjimas niekada negali sugadinti visos kelionės – geriausiu atveju tai ne pati blogiausia prisiminimų dalis.

Klaidžiojančiam po mišką Joneliui net į galvą neatėjo, jog galima ką nors aplenkti...

Girti automobilius bei jų vairuotojus (ar vairuotojas) galima be perstojo, Atrasti grožį jų atliekamuose veiksmuose – dar didesnės pagarbos vertas dalykas. Tenka pripažinti, jog visose gyvenimo srityse atsisijoja *lenkiantieji* bei *lenkiamieji*. Deja, kai kurie eismo dalyviai ne laiku suvokia, jog tokių lenktynių matas nėra greitis. Įžūlus personažas pasakose laimės neatrado, o juk pasakos sukurtos kaip idealizuota realybė. Tokia, kuri būtų miela kiekvienam. Gyvenimo infrastruktūra yra pritaikyta eiliniam žmogui – pačiai paprasčiausiai darželio gėlei. Pastovumas yra jo stiprybė. Lenktyniauti nelinkęs, tačiau savo kelią bei jo kryptį žinantis jaunuolis pergalingą finišo liniją kirs su daug didesniu pasitenkinimu nei gyslotas, pykčiu pertvinkęs agresorius. Visuomenė trokšta protagonisto pergalės. Ne, likimas trokšta protagonisto pergalės. Visos blogio imperijos subyra. Babelio bokštai lieka nepastatyti. Bet kilnus, šiurkščiadelnis gyvenimo vingiais besisukiojantis vairuotojas išlieka. Eilinis žmogelis. Paprastumo įsikūnijimas.

- - -

Niekad nebūčiau galėjęs pagalvoti, jog surasti vietą automobilių prigrūstoje aikštelėje bus mažiausiai pastangų kainuojantis manevras. Užgesinu variklį ir trumpam leidžiu sau paklajoti padebesiais. *Golfas* irgi atsidūsta juodų suodžių tumulais. Žavūs sutvėrimai yra šie ratuoti nevidonai (automobiliai) bei jų infrastruktūra. Jie įprasmina ne tik žmonijos, technikos pergalę, tačiau praturtina ir filosofijos pasaulį. Leidžia patirti klaidų bei pasimokyti iš jų. Užsiauginti metalinę odą tartum paties automobilio gabaritus. O svarbiausia – atrasti norimą *kelią*. Ir dar kažkas drįsta sakyti, kad vairavimas nėra menas...

Užsisvajojęs ne iš karto suvokiau, jog abi mano kišenės tuščios. Matyt, skubėdamas ir liguistai bijodamas suklysti, namie palikau piniginę. Ironiškai žvilgtelėjau į prie raktelio prikabinatą išgraviruotą emblemą VW ir netrukus benzininis variklis vėl nesidrovėdamas sukriokė. Tikriausiai net ilgą laiką mane lydėjęs vairavimo instruktorius eilinį sykį atsidustų ir rankomis susiėmęs galvą taip pat savyje atrastų šiek tiek modernaus jaunatviškumo...

<...> visiškai netekęs vilties, Jonelis prasklaidė vaizdą užstojančias krūmų šakeles ir staiga pamatė ant didžiulės kalvos stūksant didžiulę pilį, kurios anksčiau nebuvo matęs. Akimirką negalėdamas patikėti, jis šyptelėjo sau į ūsą ir pergalingai nužingsniavo tikslo link...

Šviesoforas man mirktelėjo – „Žalia“.

Aš jam taip pat suokalbiškai mirktelėjau.

Abudu žinome, kad pervažiavus sankryžą ir susiieškojus norimą kelio kryptį, *žalios* dar reikės ilgokai pačiam paieškoti ar nusipelnyti.